

цілеспрямовано удосконалюються на кожному етапі розвитку. Формування змісту освіти відбувається під впливом об'єктивних і суб'єктивних чинників (потреби суспільства, потреби особистості, стан розвитку педагогічної науки).

На таке визначення поняття “зміст освіти” спираємося в нашому дослідженні, здійснюючи ретроспективний аналіз його трансформації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гегель Г. Избранные произведения в 3-х томах. – М., 1977. – Т. 1. – С. 311.
2. Гончаренко СУ. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – С. 227.
3. Кокун О.М. Психологія. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 184 с.
4. Леднев В.С. Содержание образования: Учебное пособие. – М.: Высшая школа, 1989. – 360 с.
5. Леонтьев А.Н. Деятельность, сознание, личность. – М., 1975. – С. 82.
6. Маркарян Э.С. Системное исследование человеческой деятельности // Вопросы философии, 1971. – № 10. – С. 79.

УДК 37.02.018

Л.Г. Сугейко

МОВЛЕННЄВА ПІДГОТОВКА ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДО ШКОЛИ

У статті розглядаються концептуальні положення мовленнєвої підготовки дітей до навчання в школі, зокрема звертається увага на наступно-перспективний характер мовленнєвого розвитку особистості дитини.

The article is devoted to the conceptional ideas of the children speech training for school and exactly to the speech development character of child's personality which is having succession-perspective prospects.

Постановка проблеми. Проблема мовленнєвої підготовки дітей до навчання у школі включає поняття “мовленнєва компетенція”, що є однією з провідних характеристик особистості, яка формується. Особлива роль у цьому процесі відведена початковій ланці освіти, де виявляються і планомірно розвиваються здібності дитини, формуються вміння, навички та бажання вчитися, створюються умови для розвитку всіх сторін особистості, її самовираження. Важливу роль відіграє проблема наступності й перспективності дошкільної та початкової освіти. Цим зумовлюється потреба цілеспрямованої, систематичної роботи щодо загальної і мовленнєвої підготовки дитини до навчання у школі, адже мовленнєвий розвиток особистості є одним із найважливіших показників її цілісності й самодостатності. Завдання мовленнєвої підготовки дітей до шкільного навчання зумовлюється потребою виховання компетентної особистості, здатної вільно висловлювати свої думки, підтримувати доброзичливі стосунки із соціумом, вшановувати традиції української мови.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Мовленнєву готовність дітей до школи досліджували як російські (Л. Айдарова, А. Арушанова, Г. Белякова, Д. Ельконін, Л. Журова, А. Маркова, Л. Пен'євська, Ф. Сохін, С. Струніна, О. Ушакова та ін.), так і українські вчені (А. Богуш, М. Вашуленко, А. Іваненко, Л. Калмикова, Н. Шиліна та ін.).

Учені розрізняють поняття “мовленнєва підготовка” і “мовленнєва готовність дітей до навчання у школі”. Так, Л. Калмикова зазначає, що поняття “мовленнєва підготовка” використовується у двох значеннях: 1) загальномовленнєва підготовка (розвиток навичок усного мовлення, навичок використання одиниць мови для мислення, спілкування); 2) спеціальна мовна (мовленнєва) підготовка (пропедевтика вивчення мови, початкове усвідомлення її знакової системи, формування основи спеціальних умінь у галузі читання, письма, аналізу мовних явищ). Автор наголошує, що з дитиною шести років потрібно

проводити спеціальну підготовку, яка розпочинається “з повідомлення елементарних знань про мову, формування початкових спеціальних мовленнєвих умінь. По її закінченні діти мають оволодіти читанням та елементами письма” (4: 52).

Мета статті полягає в обґрунтуванні концептуальних положень мовленнєвої підготовки дітей до навчання в школі. Мовленнєва підготовка дітей до школи передбачає оволодіння практичними мовленнєвими навичками, вдосконалення комунікативних форм і функцій мовлення, формування його, усвідомлення. Вона охоплює весь період перебування дітей у дошкільному навчальному закладі і визначається програмами з розвитку мовлення та навчання дітей рідної мови. Отже, мовленнєва підготовка – це змістовий аспект навчання рідної мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. У 80-х роках минулого століття за ініціативою Ф. Сохіна було виділено розділ “Розвиток мовлення”, який передбачав проведення спеціальних занять із розвитку мовлення. У 90-х роках з’явилися перші тематичні програми з розвитку мовлення для дошкільних закладів.

В авторській тематичній програмі А. Богуш, навчання мови вперше розглядається як мовленнєва і художньо-мовленнєва діяльність, що ґрунтується на принципах наступності і перспективності щодо змістового аспекту мовленнєвої підготовки дітей до школи. Під мовленнєвою підготовкою автор розуміє наявність навичок усного мовлення і використання одиниць мови у мисленні, спілкуванні; усвідомлення знакової системи мови, спеціальні вміння у галузі читання, письма; вміння аналізувати мовні явища.

Мовленнєва готовність дітей до школи включає такі компоненти, як: знання про навколишню дійсність; змістова сторона мовлення; рівень розвитку мовленнєвих навичок (достатній словник, правильна звуковимова, граматична правильність мовлення, діалогічне й монологічне мовлення); висока мовленнєва активність дітей; якість мовленнєвих відповідей; оволодіння елементарними оцінно-контрольними діями у сфері мовленнєвої діяльності (2, 36).

Однією з важливих проблем із погляду готовності дітей до навчання у школі, є вивчення всіх аспектів їхнього мовленнєвого розвитку. Досліджуючи проблему розвитку форм і функцій мови, Л. Дейниченко дійшла висновку, що найсприятливішою ситуацією для розвитку й усвідомлення регульовального мовлення є спільна навчальна діяльність дітей під керівництвом дорослого. Індивідуальне виконання навчальних завдань не може достатньою мірою стимулювати розвиток регульовальної функції мовлення. Найефективнішим шляхом розвитку зазначеної функції автор вважає сюжетно-рольову гру. Гра та ігрові моменти мають органічно вплітатись у заняття, що істотно підвищить ефективність засвоєння дітьми грамоти й допоможе в роботі з тими, хто з певних причин гірше засвоює матеріал.

Деякі вчені (Л. Калмикова, Л. Кондрух, І. Луценко, Т. Пироженко та ін.) пов’язують мовленнєву готовність дітей до школи з формуванням у них комунікативно-мовленнєвих навичок.

Процес спілкування зазвичай передбачає одного чи кількох співрозмовників, різних не лише за рівнем освіти, а й таких, що перебувають у різних життєвих ситуаціях. Тому, на думку Л. Калмикової, потрібно наблизити умови навчання мовлення до природних умов спілкування: ввести дітей у мовленнєву ситуацію і навчити їх орієнтуватися в ній; чітко уявляти собі співрозмовника, основну мету спілкування (навчити дітей аналізувати мотиви спілкування, для чого створюється це висловлювання) й умови спілкування (для кого створюється).

Результати численних наукових досліджень (Л. Богуш, В. Гербова, Н. Орланова та ін.) дають підставу стверджувати, що діти дошкільного віку здатні оволодіти усним зв’язним мовленням, яке розвивається під час спілкування і нерозривно пов’язане з діяльністю, що виявляється в ній. У дітей до шести років уже достатньо розвинений фонематичний слух, вони готові до слухового аналізу й синтезу; їх артикуляційний апарат підготовлений до вимови всіх звуків рідної мови, що має велике значення для початкового етапу навчання усного й писемного мовлення.

Процес розвитку і оволодіння дитиною мовленням зумовлений певними віковими закономірностями, що дає можливість чітко визначити аспекти мовлення необхідні для навчання.

Однією з форм організації навчальної діяльності є заняття з навчання дітей рідної мови. Ця діяльність відбувається на мовленнєвому рівні і сприяє формуванню мовної особистості. Під мовною особистістю М.Вашуленко розуміє людину, готову виконувати мовленнєві дії, а також привласнювати мову, роблячи її мовленням. На думку С.Єрмоленко і Л.Мацько, мовна особистість – це той носій мови, який не лише володіє сумою лінгвістичних знань чи репродукує мовну діяльність, а саме той, у кого виробились навички активної роботи зі словом. За твердженням Н.Бабич, формування мовної особистості можливе за умов доброго знання оточуючого світу (у тому числі і його історії) і доброго знання виробленого попередніми поколіннями носіїв системи даної мови (її історії, стилістики) та при наявності мотивів і цілей, які зумовлюють використання мовцем усієї цієї сукупності знань. Оскільки природа людини завжди характеризується універсальністю, то й людська мова універсальна за своєю природою і безмежна в своїх реальних і потенційних можливостях. Тому незліченні мотиви людського спілкування і забезпечують формування мовної особистості.

Мовна особистість формується мовою, в першу чергу, рідною, за допомогою якої людина здобула перші відомості про навколишній світ і про закони, що керують його розвитком. Тобто, мовець стане мовною особистістю тоді, коли він пізнає психологію, культуру й етнографію народу, мовою якого він говорить, і коли знання ці будуть органічно пов'язані з його життєвою і розумовою діяльністю. Таким чином, національну мовну особистість визначає національна культура; білінгвістичну мовну індивідуальність – дві (обидві) національні культури: багатомовну особистість – полікультурні реалії. Отже, як зазначають фахівці, без знання психології, культури (та історії) народу, мовою якого хочеш говорити, особистістю щодо цієї мови стати неможливо.

Тому багато важить у вихованні мовної особистості приклад: мова батьків, товаришів, підручників, художніх творів, дикторів, учителів, вихователів – тобто мовне середовище. Але того, що засвоєно із уст батька-матері, у житті замало. Коли дитя йде до школи, критерієм істини для нього в багатьох випадках стає слово вчителя, і не лише бездоганне знання свого предмета, не лише педагогічна майстерність, досконалість і сучасність методичних прийомів, технологій, а й словесно-естетичний рівень подання знань формує юну особистість.

Виховання культури мовлення – справа не лише вчителя, а й вихователя.

Мовлення вихователя повинні характеризувати такі ознаки: 1) виразність – змістова, інтонаційна, візуальна; 2) правильність (орфоепічна, орфографічна, граматична, пунктуаційна, стилістична); 3) чистота – що не допускає фальшивого професіоналізму, засміченості; 4) лаконізм – при збереженні змістової вичерпності. Адже багатство й різноманітність мовлення вихователя – джерело збагачення мови дитини: чистота і досконалість, логічність і образність мови вихователя – запорука поваги дитини до естетичних цінностей, створених засобами мови.

Досить складним є період дітей молодших груп, оскільки саме в цей час відбувається інтенсивне становлення багатьох психічних функцій і формування психологічних механізмів особливостей дитини, особливо тих, що визначають її інтелектуальний розвиток.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Мовленнєва готовність – це комплексне використання дитиною мовних і немовних засобів (міміка, жести, рухи) з метою комунікації; вміння адекватно й доречно застосовувати на практиці мову в конкретних навчальних і соціально-побутових ситуаціях; уміння самостійно орієнтуватись у ситуації спілкування, ініціативність спілкування; уміння сприймати і самостійно вирішувати мовленнєві завдання.

Отже, мовленнєво-комунікативна підготовка дітей до школи стимулює інтелектуальну, емоційно-вольову, мотиваційну готовність дошкільнят та їх готовність у сфері спілкування. Вона передбачає достатню адаптацію дітей до умов шкільного навчання,

нових програмних вимог щодо засвоєння норм і правил мови, мовленнєвих дій, потрібних для опанування мовленнєвими уміннями. Мовленнєва підготовка дошкільників є підґрунтям для отримання в майбутньому освіти, для професійної підготовки.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у продовженні формування мовленнєвої особистості учня початкової школи із застосуванням різних мовних засобів на уроках рідної мови та читання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Айдарова Л. Н. Маленькие школьники и родной язык. – М.: Знание, 1983. – С. 12.
2. Богуш А. М., Шиліна Н. Є. Мовленнєва готовність старших дошкільників до навчання у школі. – О.: ПНУ АПН України, 2003.
3. Вашуленко М. С. Формування мовної особистості молодшого школяра в умовах переходу до чотирьохрічного початкового навчання // Почат. шк. – 2000. – № 4. – С. 12.
4. Калмикова Л.О. Комунікативний підхід до розвитку мовлення дошкільнят // Педагогіка і психологія. – 1996. – № 1. – С. 52.
5. Пироженко Т. О. Сучасні підходи до мовленнєвого розвитку дітей // Дошк. виховання. – 2001. – № 1. – С. 11.
6. Повышение эффективности образовательной работы дошкольных учреждений в связи с подготовкой к школе: Сб. науч. тр. – К.: КГПН, 1987. – С.60.

УДК 371 036

Є.С. Швець

ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У статті розглядаються можливості здійснення міжпредметних зв'язків для використання знань з інших предметів, для чіткішого оволодіння англійською мовою.

The article deals with the possibilities of the intersubjects, relations for other subjects, knowledge, use for successful English language learning.

Зростаючий потік суспільної, наукової та технічної інформації впливає на зміст навчання, часто ускладнює його використанням традиційних способів відбору матеріалу, порушує стабільність, призводить до перевантаження учнів навчальним матеріалом, що не має освітнього значення. У таких умовах способи нетрадиційного розв'язання проблеми оновлення змісту навчання і виховання, що вирішують педагоги-дослідники на шляхах міжпредметних зв'язків є особливо актуальними.

Актуальність проблеми міжпредметних зв'язків соціально зумовлена змінами в науковій та виробничій сферах, які викликають необхідність змін у навчанні підростаючого покоління. Мета статті полягає в підсиленні уваги щодо проблеми міжпредметних зв'язків та розробці ефективної методики реалізації міжпредметних зв'язків на уроках англійської мови в початковій школі.

Історія методики навчання свідчить, що об'єднання певних елементів або різних частин видів навчальної діяльності в єдине ціле зовсім не нове методичне явище. Воно цінилось і використовувалось К.Д.Ушинським, зокрема при побудові курсу навчання грамоті. За задумом автора цей метод дозволив пристосувати та об'єднати окремі елементи двох видів мовної діяльності – письма і читання – для швидкого і точного досягнення однієї мети: формування у дітей здібностей до спілкування за допомогою тексту.

Відомо, що створений К. Д. Ушинським засіб взаємозв'язку письма і читання використовується і в сучасній школі. Останнім часом посилилась увага до міжпредметних